Erityisasiantuntija Kirsi Kaikko
HPO/LANU

19.10.2018

Hallintovaliokunta 26.11.2019

**LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI KUNNAN PERUSPALVELUJEN VALTIONOSUUDESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 31/2019 vp)**

**Asia** Valtionosuuden mitoituksessa on uusina tehtävinä otettu huomioon sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla hallitusohjelman mukaisesti Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi (miljoona euroa), perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen (2 miljoonaa euroa). Lisäksi valtionosuusprosentin muutokseen vaikuttaa lastensuojelun jälkihuollon laajennus (12 miljoonaa euroa).

**Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi HE 38/2019 vp (miljoona euroa:)**

Hallituksen esityksessä terveydenhuoltolain muuttamiseksi ehdotetaan, että Vaasan sairaanhoitopiirille lisättäisiin velvoite järjestää laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikkö keskussairaalansa yhteyteen. Eduskunta on 19.11.2019 hyväksynyt lakiesityksen.

Muutoksen kustannusvaikutukseksi on arvioitu 1miljoona euroa. Vaasan sairaanhoitopiirin tulee vahvistaa ympärivuorokautisia päivystyspalvelujaan erityisesti neurologian ja suun terveydenhuollon osalta. Tämä kustannusten lisäys otetaan huomioon valtion vuoden 2020 talousarviossa momentilla 28.90.30 (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).

Päivystyksen ja erikoissairaanhoidon työnjakoa koskeva uudistus toteutettiin vuoden 2017 alusta voimaan tulleilla säädösmuutoksilla siirtymäaikojen puitteissa. Koko uudistuksen vaikutuksena arvioitiin syntyvän säästöä 350 miljoonaa euroa kuntien kustannuksiin vuoteen 2020 mennessä. Nämä muutokset on otettu huomioon vähennyksenä valtion talousarvion momentilla 28.90.30 (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).

**Perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen (2 miljoonaa euroa)**

Summalla edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia hyödyntämällä loppuvuodesta 2020 valmistuvan TEAS-hankkeen tuloksia. Selvitetään sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan lainsäädännön muutostarpeet vuoroasumiseen liittyen sekä liittymäpinnat muiden hallinnonalojen lainsäädäntöön. Käynnistetään tarvittavat lainsäädäntöhankkeet. Nimetään tarvittaessa työryhmä, joka selvittää palvelujen osalta vaihtoehdot ja kustannusvaikutukset.

STM järjestää adoptioperheiden palveluja koskevan pyöreän pöydän keskustelun ja tarvittaessa muita tilaisuuksia tukemaan tiedon keruuta ja kehittämistä, joka tähtää perheiden elämäntilanteiden moninaisuuden tukemiseen.

Budjettiin sisältyvällä määrärahalla on tarkoitus myös tukea tahattomasti lapsettomien perheellistymistoiveita eri keinoin. Tämä tarkoittaa sitä, että lisätään julkisen terveydenhuollon

mahdollisuuksia ja voimavaroja antaa hedelmöityshoitoja mm. selvittämällä sukusolupankkien perustamista. Koeputkihedelmöityshoidot on julkisessa terveydenhuollossa keskitetty yliopistosairaaloihin. Yliopistosairaaloiden hedelmöityshoitoklinikoissa ei ole annettu hedelmöityshoitoja lahjasukusoluilla. Nyt kuitenkin kaikkiin näihin sairaaloihin ollaan perustamassa tai perustettu sukusolupankkeja, ja hedelmöityshoidot lahjasukusoluilla on aloitettu Tampereella ja Helsingissä, ja myöhemmin aloitetaan myös muissa yliopistosairaaloissa. Sukusolupankkeihin varastoidaan sukusoluja myös tilanteeseen, jossa henkilö mahdollisesti tarvitsee hedelmöityshoitoja lääketieteellisten toimenpiteiden, kuten syöpähoitojen vuoksi.
Määrärahalla varmistetaan terveydenhuollon ammattilaisten osaaminen lapsettomien neuvonnassa ja ohjaamisessa adoptioon ja sijaisvanhemmuuteen. THL:n tulossopimukseen sisällytetään perheiden ja elämäntilanteiden monimuotoisuutta tukevien hyvien käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen.

**Lastensuojelun jälkihuollon laajennus (12 miljoonaa euroa)**

Jälkihuollon ikärajan nosto lastensuojelulain muutosesityksen (HE 237/2018 vp) hyväksymisen yhteydessä perustui lakialoitteeseen (LA 86/2018 vp), jossa ei ollut mukana kustannusarviota. Lainmuutoksen johdosta kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen jatkuu siihen saakka, kunnes nuori täyttää 25 vuotta, nykyisen 21 vuoden sijasta. Lasten-suojelulain muutos (542/2019) tulee voimaan 1. tammikuuta 2020. Lakialoite ja hyväksytty lakiehdotus eivät sisältäneet muutoksia jälkihuollon ikärajan siirtymäsäännökseen tai jälkihuollon sisältöön.

Jälkihuollon piirissä on tällä hetkellä noin 8 000 lasta ja nuorta. Jälkihuollossa olevista asiakkaista 18 vuotta täyttäneitä nuoria on noin 86 prosenttia eli 6 880 nuorta ja alle 18-vuotiaita 14 prosenttia eli noin 1 120 lasta. Vuosittain noin 1 500 sijoitettua lasta saavuttaa täysi-ikäisyyden. Oletettavasti suuri osa heistä jatkaa jälkihuollon asiakkaina. Jälkihuollon kustannukset yli 18-vuotaiden nuorten osalta ovat noin 30 000 000 euroa.

Kun nuoren oikeus jälkihuoltoon nousee 25 ikävuoteen, 20-vuotiaiden jälkihuolto-oikeus jatkuu neljä lisävuotta. Mikäli arvioidaan, että nykyisistä jälkihuollettavista 1/3 eli noin 2670 nuorta täyttäisi 21 vuotta ja heidän jälkihuollon palvelunsa jatkuisivat nykyisellä tavalla, lisäkustannus olisi ensimmäisenä vuonna arviolta noin 12 miljoonaa euroa (4 348 euroa x 2670 nuorta) ja kolmena sitä seuraavana vuonna noin 12 miljoonaa euroa kunakin vuonna. Koska jälkihuollon palvelujen tarve ja intensiteetti ja sen vuoksi kustannukset kuitenkin vähenevät pääsääntöisesti nuoren iän myötä, lisäkustannus on arviolta alle edellä mainitun 12 miljoonaa euroa.